

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Владимир Любенов Жобов, професор в СУ „Св. Климент Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „**доцент**“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висшето образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1. Филология (Съвременен български език)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024 г. и в интернет-страницата на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Филиал Смолян, като кандидат участва гл. ас. д-р Мирослав Красимиров Михайлов от катедра „Педагогически, хуманитарни, стопански и природо-математически науки“ във Филиал Смолян на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Предмет:

Със заповед № РД-22-73 от 17.01.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (съвременен български език), обявен за нуждите на Филиал, град Смолян.

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: гл. ас. д-р Мирослав Красимиров Михайлов от Филиал – Смолян на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Мирослав Мийхайлов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
2. автобиография по европейски формат;
3. диплома за завършено висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ с приложение;
4. диплома за образователната и научна степен „доктор“;

5. списък на научните трудове;
6. научни трудове (копия на публикациите);
7. списък на цитиранията;
8. справка за съответствие с минималните национални изисквания;
9. анотации на научните трудове на български и на английски език;
10. самооценка на приносите;
11. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
12. удостоверение за трудов стаж;
13. документи за учебна работа: списък с научно ръководство на успешно защитени дипломни работи;
14. грамота за принос в развитието на просветното дело в общината.

Кандидатът Мирослав Михайлов е приложил общо 33 научни труда: 2 монографии, 2 книги, 1 речник, 2 студии и 26 статии, всичките извън дисертацията. Речникът и 15 от статиите са в съавторство без посочване на индивидуалния принос на авторите. Приемат се за рецензиране 17 научни труда.

Фонетика на съвременния български книжовен език (с оглед и на диалектното състояние), посочена от кандидата сред монографиите, заема различно място сред публикациите. В трудовете в областта на диалектологията и ономастиката от автора се очаква да даде оригинален принос чрез изнасяне на нови данни или нова интерпретация на известни факти. В труд по класическа дисциплина като фонетиката авторът очевидно си поставя задача не толкова да обогати теорията, колкото да предостави на студентите от своята специалност учебно помагало на разбираем език, естествено без профанация на научното съдържание. Още тук ще отбележа, че Мирослав Михайлов успява да намери такъв баланс.

2. Кратки биографични данни

Мирослав Михайлов е завършил специалността „Българска филология“ през 1999 г. в ПУ „Паисий Хилендарски“. През 2006 получава образователната и научна степен „доктор“ въз основа на защитена дисертация на тема „Златоградският говор“. От 5.10.2001 е преподавател на основен трудов договор във Филиала на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски в Смолян, последователно като асистент до 2004 г., старши асистент до 2008 г. и главен асистент до сега. Член е на Съюза на учените в България и на Международното социолингвистично дружество, София.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Преподавателската дейност на кандидата е изключително разнообразна. С оглед на тематиката на конкурса тук ще посоча само част от курсовете, по които чете лекции или води упражнения: Съвременен български език (Фонетика), Експериментални методи във фонетиката, Акустични особености на разговорната реч, Историческа лингвистика (История на българския език), Диалектология. Чел е отделни лекции в чуждестранни университети: Университета “Мария Кюри-Склодовска” в гр. Люблин, Полша; Тракийския Демокритов университет в гр. Комотини, Гърция; Тракийски университет Одрин, Турция.

Под негово ръководство успешно са защитени 15 дипломни работи, ръководил е и участници в студентски научни сесии.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Най-съществен дял от публикациите на кандидата са в областта на българската диалектология. Тук се откроява монографията „Диалектът на село Припек“ (2022, 1.1. в списъка) – пълно и подробно описание на местен говор с приложени текстове въз основа на лично събран материал. Авторът е обърнал особено внимание на една от най-характерните му особености – стесняването на гласната /e/ под ударение – и защитава убедително тезата си, че тази промяна е факултативна. Най-подробно е представена фонетиката на говора. Мирослав Михайлов е между малцината диалектолози, които последователно прилагат съвременни обективни методи за анализ. Показателно тук е сравнението с предишно негово изследване – дисертацията му за златоградския говор, публикувана като книга през 2016 г. (2.2. в списъка). По-ранното изследване следва познат от редица изследвания модел фокусиран основно върху функционалните отношения между фонемите илюстрирани с минимални двойки. В книгата за диалекта на Припек авторът обръща особено внимание и на позиционни и факултативни варианти, преди всичко на гласните, като подкрепя всичките си наблюдения със спектрографски анализ. Изчерпателно е представена и граматиката на говора (морфология и синтаксис). Изложението тук следва граматически категории – залог, преходност на глаголите, наклонение (включително евиденциални форми), видове словосъчетания и видове подчинителни връзки, видове изречения по цел на изказване и по строеж. Във всеки от тези дялове авторът привежда отговарящ на съответните категории диалектен материал.

Златоградският говор и негови конкретни особености са тема и на други изследвания на Мирослав Михайлов. В статията *Прегласът è > ù в източните родопски говори като свидетелство за миграционни процеси* (5.7. в списъка) той убедително оборва тезата на Любомир Милетич за единство на павликийанските говори със златоградския говор. В полемичната статия

Златоградският говор вече не е бяло петно в българската диалектология (5.3. в списъка) е определен териториалният обхват на златоградския говор.

Студията *Акустичен аспект на вокалите в говора на село Припек* (4.1 в списъка) е представен спектрографски анализ на фрази, познати и от монографията 1.1. Разликата е в сравнението с данните на Димитър Тилков. Статията *Вокалната система в говора на село Припек като предизвикателство за българската диалектна и историческа фонетика* (5.6. в списъка), посветена на рефлексите на основните старобългарски гласни в разглеждания говор, също в голяма степен е включена в 1.1.

Като добър познавач на родопските говори Мирослав Михайлов има принос и в проучването на естественото им продължение в Северна Гърция. В статията *Старобългарските фонетични маркери в съвременните родопски говори от Северна Гърция – свидетелство за национална и езикова идентичност* (5.14.) той анализира рефлексите на гласната *ы* в говора на две села на север от границата (Припек и Тихомир) и две в Ксантийско (Главки и Сминти). Изборът на тази черта е много сполучлив, защото липсата на сливане на *ы* с гласната *и* (не наличието на *ы* на мястото и на двете гласни в съвременното състояние на говор) е несъмнен архаизъм, едва ли не по-рядък и от запазените назализъм. Един от изводите на автора е, че най-архаичните черти във фонетиката са опазени в планинската област от двете страни на границата.

Заглавието на статията *Лексиката от източнородопския бит в творчеството на Станислав Сивриев* (5.4.) оставя у читателя впечатлението, че тя е с лексикална тематика. Доколкото обаче думи като „биниш“, „каба“, „зил“ и др. не са анализирани лингвогеографски и не са тълкувани, ще се съглася с твърдението на автора в анотацията, че тя е „с литературоведски уклон“.

В две свои кратки статии (*Спектрална картина на палаталните консонанти в съвременния български книжовен език* (5.16.) и *Корелацията палаталност – непалаталност в българския език с оглед нейната конкретна реализация при изговора на глагола „кипя“* (5.22.) Мирослав Михайлов се спира и на въпроси на книжовната фонетика. Те са особено показателни за научния му подход. Той не се колебае да подлага на съмнение утвърдени мнения в българската фонология. Интерпретацията на българската консонантна система без меки фонеме не е нова, но Мирослав Михайлов търси опора за нея не само в интуицията на носители на езика и изучаващи го чужденци (много показателен е примерът с опита на корееца Куон Джин Чой в изучаването на руски и български), но и на фонетично равнище чрез акустичен анализ, който показва разлагане на меките съгласни на съгласна и следващ апроксимант *й*. В

голяма степен споделям скептицизма на автора за съществуването на дълбинни меки фонemi, макар и да не съм убеден, че доказателство за това може да бъде единствено разлагането им на фонетично равнище.

Мирослав Михайлов има приноси и в ономастиката. В колективния труд *Селищните имена в Смолянско* (2.2.) на него са поверени главите „Семантична класификация на турските названия“ и „Речник на селищните имена в Смолянска община“. В самостоятелното проучване *Словообразователни модели в антропонимичната система на Смолянско* (5.5.) се проследяват тенденциите при избора на име и в словообразователните модели въз основа на корпус от 4402 имена записани в регистрите в продължение на три десетилетия. В статията *Славянска антропонимия в Смолянско* (5.24) се сравняват личните имена в общ. Неделино в два периода: 1920 – 1930 и 1970 – 1980. Религиозният фактор и политическата конюнктура водят до резки промени, но привеждайки данни от изследвания на други автори върху историческото развитие на българската антропонимия, авторът стига до извода, че в продължение на 1500 в нея се запазва едно славянско ядро.

Статиите *Преподаването на преизказността в училище* (5.1.) и *Мотивацията в обучението по български език като следствие от практическата полезност на заложеното учебно съдържание* (5.2) показват сериозното отношение на Мирослав Михайлов към преподавателската работа – и като учител, и като университетски преподавател – и трайния му интерес към методиката на преподаване.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Приносите на Мирослав Михайлов в българската диалектология са в различни посоки. Между тях е пълно описание на езиковата система на непознат преди говор (на село Припек). В поредица негови трудове е убедително обосновата идеята, че златоградският говор е самостоятелна класификационна единица, характеризираща се с уникална комбинация от черти. Определени са границите му въз основа на собствена теренна работа и на данните от Българския диалектен атлас. Изяснени са вътрешните диалектни различия. Авторът обосновано оспорва тезата на Любомир Милетич за историческа връзка между златоградския и павликяния говор. Кандидатът си служи с иновативни методи: спектрален анализ, статистически данни за честотата на формите, анкети с носителите на езика (особено интересна е анкетата за употребата на тройния член).

В ономастичните си изследвания Мирослав Михайлов показва умение да работи с архивни документи и да класифицира антропоними и ойконими от гледище на етимологията и словообразуването.

Всички посочени приноси са лично дело на кандидата.

В списъка за цитирания са отбелязани 18 позовавания в монографии и колективни то-мове с научно рецензиране.

4. Оценка на личния принос на кандидата

В тази рецензия се разглеждат само самостоятелно написани трудове и части от колек-тивни публикации, в които приносът на кандидата е недвусмислено посочен.

5. Критични забележки и препоръки

Макар и рядко, срещат се недоглеждания. В монографията за диалекта на Припек нап-ример на стр. 24 *нѣшту* – *нѣшту* се дава като пример за редуване в корена, а на стр. 90 се говори за „лица от трите пола“ (може да е шега с джендър идеологията). Към монографията за книжовната фонетика: в теоретичния увод Н.С. Трубецкой неуместно се споменава веднага след дванадесетте универсални признака, които всъщност са свързани с други имена: Роман Якобсон, Гунар Фант и Морис Хале (стр. 21); на стр. 71 омографи се определят като пароними.

Към представянето на акустични данни имам по-скоро препоръка, отколкото критика. Мирослав Михайлов смята за предимство на своя подход многократното измерване на фор-мантите на гласна в различни точки. Тук той би трябвало да предложи обяснение или поне хипотеза как отбелязването от него движение на формантите се отразява на аудитивните ка-чества на гласните и на перцепцията им от носителите на езика. Трябва ли например напълно да се изостави идеята за монофтонги?

6. Лични впечатления

Познавам лично Мирослав Михайлов, включително от съвместна теренна работа в Златоградско и Ксантийско. Ще започна с това, че той е отличен теренен работник и не само заради практическото владение на родопски диалекти. В общуването с носители на диалект той проявява такт и умение да установява и поддържа контакт с цел да извлече необходимата информация. В работата си като преподавател и изследовател е фокусиран и винаги готов да обогатява знанията си. Това го прави търсен участник в научни проекти: включен е в 18 проекта, на 4 от които е ръководител.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Мирослав Красимиров Михайлов отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република

България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни приноси. Някои от теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Мирослав Красимиров Мийхайлов е несъмнена.

Постигнатите от Мирослав Михайлов резултати в учебната и научно-изследователската дейност напълно съответстват на минималните национални изисквания приети в Правилника за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята положителна оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет за избор на гл. ас. д-р Мирослав Красимиров Михайлов на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен български език).

14.03.2025 г.

Рецензент:

(подпис)

проф. д-р Владимир Жобов

)